

POHJOISMAISTA TARINAA

*Veronkierto kuriin pohjoismaisella
Al Capone -hankkeella*

**UUTTA POHJOISMAISTA
RUOKAA HERKKUSUILLE**

*Kulttuurirahoilla virtuaalielämä
H. C. Andersenille*

**VAPAU
AJATELLA ITSE**

*Ole Norrback helpottaa
liikkumista Pohjoismaissa*

**POHJOLAN
YMPÄRI MAISTERIKSI**

*Rajaesteitä rajattoman
rakkauden tiellä*

Kuvissa

- s. 2: Halldór Ásgrímsson, PMN:n pääsihteeri
s. 3: Jan-Erik Enestam, PN:n johtaja
s. 5: Kristin Halvorsen ja Allan Bell
s. 6: Mansaari
s. 11: Tina Nordström
s. 17: Prof. tri Anatoli Mihailov
s. 19: Anastasia Matšenko
s. 22: Ole Norrback

Valokuvaajat

- s. 1: Karin Beate Nøsterud
s. 6: Mette Björne
s. 17: Eduardas Strunkis
s. 22: www.formin.fi
s. 30: Fredrik Hofgaard
s. 34–35: Karin Beate Nøsterud
s. 13, 14, 16: Guppyworks.com
s. 2, 9, 11, 12, 17, 21, 24,
25, 27, 28: [Johannes Jansson/norden.org](http://Johannes.Jansson/norden.org)
s. 3, 5, 29, 32: [Magnus Fröderberg/norden.org](http://Magnus.Fröderberg/norden.org)

Toimitus

Karin Arvidsson, Jesper F. Schou-Knudsen, Silje Bergum
Kinsten, Mats Holmström, Patrik Edman, Jacob Riis,
Torkil Sørensen ja Brita Zackari.

Käännökset: Aino Ahonen ja Marjatta Liljeström

Pohjoismainen yhteistyö

Pohjoismainen yhteistyö on yksi maailman laajimpia alueellisia yhteistyömuotoja. Yhteistyön perustana on maantieteellinen, historiallinen ja kulttuurinen yhteenkuuluvuus, ja sen piiriin kuuluvat Islanti, Norja, Ruotsi, Suomi ja Tanska sekä itsehallintoalueet Ahvenanmaa, Färsaaret ja Grönlanti.

Pohjoismaista yhteistyötä tehdään politiikan, talouden ja kulttuurin aloilla tärkeänä osana eurooppalaista ja kansainvälistä yhteistyötä. Pohjoismaisen yhteisön tavoitteena on vahva Pohjola vahvassa Euroopassa.

Pohjoismainen yhteistyö pyrkii vahvistamaan pohjoismaisia ja alueellisia etuja ja arvoja globaalissa maailmassa. Maiden yhteiset arvot lujittavat osaltaan Pohjolan asemaa yhtenä maailman innovatiivisimmista ja kilpailukykyisimmistä alueista.

Seitsemän pohjoismaista tarinaa

ANP 2008:717

© Pohjoismaiden ministerineuvosto, Kööpenhamina 2008

ISBN 978-92-893-1667-5

Paino: Saloprint A/S

Ulkoasu: Kollor Designbyrå

Painos: 800

Painettu ympäristöä säästävälle paperille, joka täyttää pohjoismaisen Joutsenmerkin kriteerit.

Julkaisua voi tilata osoitteesta www.norden.org/order

Muita julkaisuja on osoitteessa
www.norden.org/publikationer

Printed in Denmark

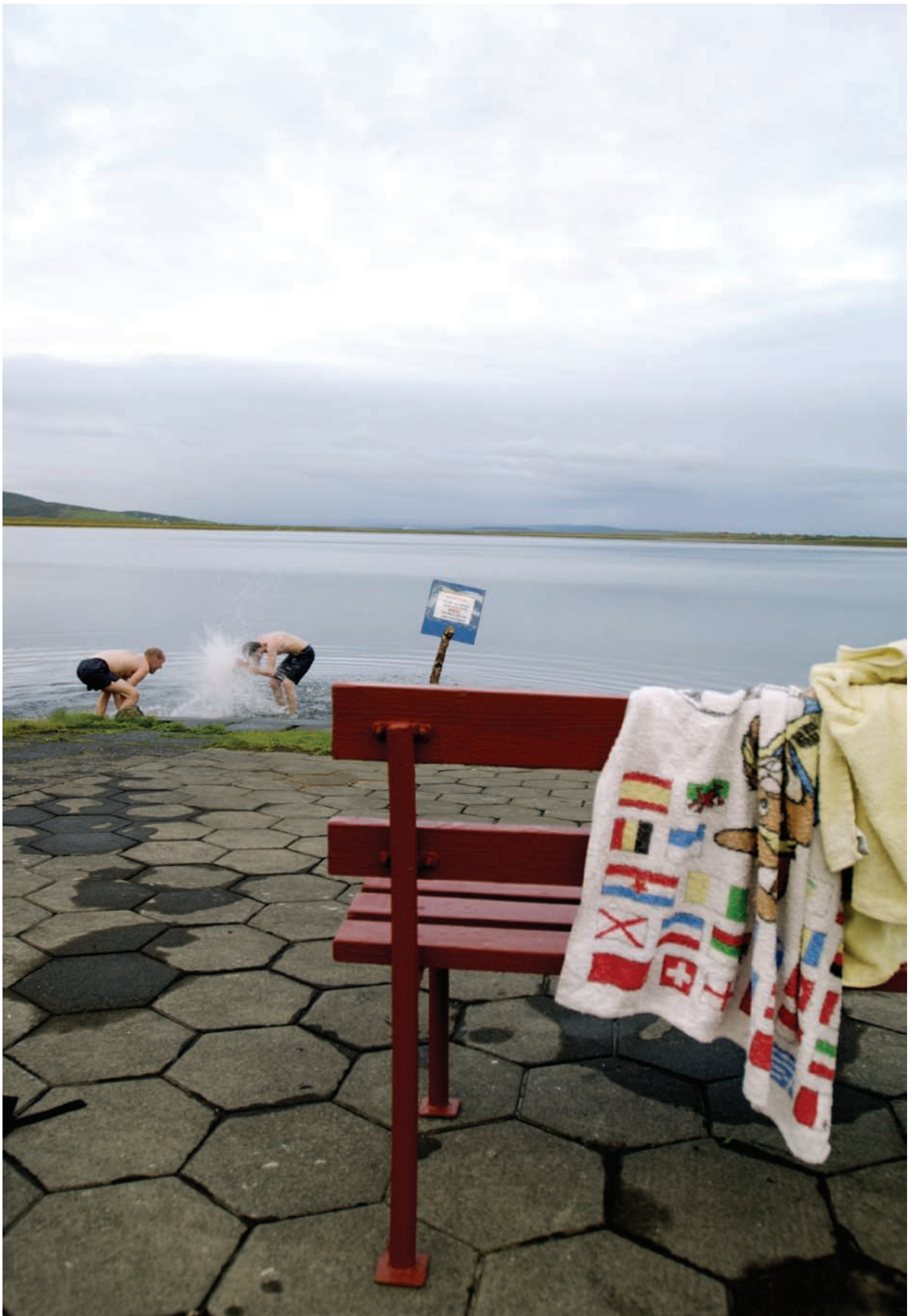
Nordisk Ministerråd

Store Strandstræde 18
DK-1255 København K
Puh. +45 3396 0200
Faksi +45 3396 0202

Nordisk råd

Store Strandstræde 18
DK-1255 København K
Puh. +45 3396 0400
Faksi +45 3311 1870

www.norden.org

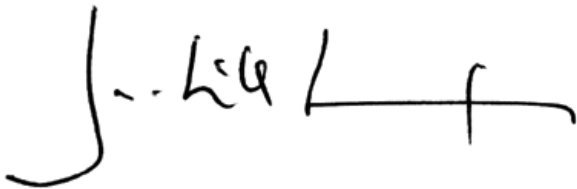

*Pohjoismaiden
pääministerit päättivät
kesäkuussa 2007
Suomessa pidetyssä
kokouksessaan
kauaskantoisista
yhteispohjoismaisista
globalisaatioaloitteista.*

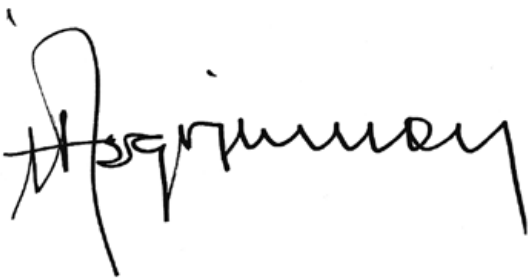

Päämääränä on kilpailukykyinen Pohjola. Vahvistamme pohjoismaista yhteistyötä ilmasto-, tutkimus-, innovaatio- ja energia-alueilla. Lisäksi toteutamme aloitteita Pohjoismaiden markkinoimiseksi tunnetuksi tekemiseksi ja panostamme entistä määrätietoisemmin rajaesteiden poistamiseen.

Jan-Erik Enestam
Pohjoismaiden neuvoston johtaja

Halldór Ásgrímsson
Pohjoismaiden ministerineuvoston pääsihteeri

Huhtikuussa järjestetään pohjoismainen globalisaatiofoorumi Riksgränsenissä Ruotsissa, jonka aiheena on *Kilpailukykyinen Pohjola globaalissa maailmassa*. Globalisaatioaloitteet ovat jatkossa keskeinen osa pohjoismaista yhteistyötä.

Pohjoismaat ovat ottaneet ison askeleen muuttuvaan maailmaan. Lähialueemme kehittyvät ja uudistuvat, EU kasvaa ja esimerkiksi Kiina ja Intia ovat tärkeitä globaaleja toimijoita. Pohjoismaiden aktiivisuus EU:ssa, YK:ssa ja muissa kansainvälisissä järjestöissä tarjoaa meille entistä paremmat mahdollisuudet hyödyntää yhteistä vahvuuttamme.

Saavutamme suurimman hyödyn suunnitelmallisesti ja keskitymme tulevaisuudessa kysymyksiin ja alueisiin. Juuri tämä on tavoitteemme Pohjoismaiden parlamentaarisessa ja hallitusten välisessä yhteistyössä.

Mitä tämä kaikki sitten merkitsee Pohjoismaiden asukkailla ja yrityksillä? Mitä pohjoismainen yhteistyö merkitsee perheelle, joka muuttaa toiseen Pohjoismaahan ja haluaa vanhempainrahan maksettavaksi sinne? Mitä se merkitsee valkovenäläiselle opiskelijalle, jonka yliopisto suljetaan kotimaassa ja jonka on opiskeltava maanpäässä? Mitä siitä seuraa ihmisille, jotka ovat kätkenet rahoja Mansaaren kaltaisiin veroparatiiseihin? Tämän kirjan myötä haluamme esitellä pohjoismaisia ideoita, hankkeita, tarinoita, asiakirjoja, kokouksia, aloitteita ja työtyönteja, joita kuluneeseen pohjoismaiseen yhteistyövuoteen on sisältynt.

Tämä on tarina pohjoismaisista veroviranomaisista, joiden on vaikea pyyhkiä ilonvirnettä kasvoiltaan, tarina yhteistyöstä ja hyvästä tahdosta, rajattomuudesta ja tiedonsaannista, joka on kaiken a ja o. Tämä on tarina rahasta – valtavista rahasummista, mikäli laskelmiin on uskomisen.

**VERONKIERTO KURIIN
POHJOISMAISELLA
AL CAPONE -HANKKEELLA**

Mansaaren valtiovarainministeri allekirjoitti Osllossa vuoden 2007 loppupuolella veroasioita koskevat kahdenväliset tiedonvaihotosopimukset Pohjoismaiden valtiovarainministerien kanssa. Oslon-sopimukset ovat ensimmäinen askel oikeaan suuntaan pyrittäessä ehkäisemään kansainvälistä veronkiertoa, ja harras toive on, että lähivuosina saataisiin aikaan sopimuksia muidenkin maiden kanssa. Torsten Fensby, Pohjoismaiden veroviranomaisten oma Eliot Ness, hoitaa likaisen työn. Toimisto taskussaan hän kiertää maailmaa Pariisin-tukikohdastaan käsin.

Tarinamme aluksi pistäydymme Pariisista Mansaarelle. Se on ensimmäinen etappi pitkällä matkalla, jonka aikana pysähdytään niinkin erilaisissa paikoissa kuin Jerseyssä, Aruballa ja Alankomaiden Antilleilla. Paluulippu on tilattu Pohjoismaiden veroviranomaisten osoitteisiin.

– Sinähän olet järjiltäsi, työtoverini sanoivat. Lähteä nyt OECD:n Pariisin-toimistosta ja siirtyä Pohjoismaiden palvelukseen. Kyllähän minua hermostuttikin, se oli jonkinlaista normaalitilaksi muuttunutta levottomuutta. OECD oli jo eritellyt veroparatiisit ja saanut 33 valtiolta lupauksen salassapidon höllentämiseksi, ja palapelin palaset alkoivat loksahdella kohdilleen. Sitten OECD:n työ tyrehtyi yhtäkkiä eri syistä. Lähdin sieltä ja aloin panostaa täysillä pohjoismaiseen hankkeeseen, johon uskon. Tarinan loppu on kuitenkin vielä kirjoittamatta.

Fensby tekee likaisen työn. Tyylikäs pukuherra melkein asuu lentokoneissa, ja matkatavarana hänellä on salkullinen kokemuksia, vakaumusta ja yhteistyötahtoa. Torsten Fensby on toisaalta sidoksissa Pohjoismaihin, toisaalta OECD:n Pariisin-toimistoon. Hän on Pohjoismaiden vastine Eliot Nessille, miehelle joka pakotti Al Caponen polvilleen.

– Yhteistyö vahvistaa OECD:n pienten pohjoismaisten jäsenmaiden neuvotteluasemaa ja tarjoaa mahdollisuudet veronkierron kitkemiseen. Samalla Mansaari ja jotkut muut maat voisivat kirkastaa imagoaan ja houkutella turisteja, kehittää ainutlaatuista yritystoimintaansa ja luoda uusia, päivänvalon kestäviä vientimarkkinoita.

Mansaaren kanssa solmitut Oslon-sopimukset ovat varsinainen piristysruiske työn jatkamiselle. Muut seikat ovat kuitenkin muovanneet työn edellytyksiä, ja etenkin USA:n tulevat presidentinvaalit saattavat osoittautua tärkeiksi.

– Tiedonvaihto on ollut kaikki kaikessa sen jälkeen, kun terrorismin vastainen taistelu kiihtyi vuonna 2001 syyskuun 11. päivän iskun seurauksena. Bushin hallituksen into vaihtaa pankkitietoja terroristien paljastamiseksi helpotti epäsuorasti työtä. Asiaan vaikuttaa sekin, kenet valitaan Yhdysvaltojen presidentiksi vuoden 2008 vaaleissa. Tällä kertaa lähinnä demokraattien ehdokkaat ovat joissakin tapauksissa konkreettisesti julistaneet haluavansa estää veronkierron.

ONNISTUMINEN OSLOSSA HERÄTTÄÄ UUSIA ODOTUKSIA

– Tavoitteena oli aluksi, että kahden ensimmäisen vuoden aikana allekirjoitetaan sopimukset kolmen tai neljän valtion kanssa, mutta Oslon-sopimuksilla saattaa olla dominovaikutus. En yllätyisi, jos meillä olisi muutaman vuoden kuluttua sopimukset vähintään kuuden maan kanssa eri puolilla maailmaa.

Vuosien saatossa Fensby ja maat ovat oppineet luottamaan toisiinsa. Luottamus onkin työn ehdoton edellytys, ja varsinkin Mansaaren suoraselkäiset herrasmiehet osoit

FAKTA

Pohjoismaiden valtiovarainministerit allekirjoittivat 30. lokakuuta 2007 Oslolla pidetyssä lehdistötilaisuudessa kahdenväliset sopimukset Mansaaren kanssa. Sopimukset koskevat tiedonvaihtoa, joka antaa veroviranomaisille mahdollisuuden saada tietoa verovelvollisten pääomasijoituksista ja tuloista. Pohjoismaat halusivat panna täytöntöön OECD:n veronkierron vastaisen työn, ja siksi ne päättivät jo kesällä 2006 käynnistää Pohjoismaiden ministerineuvoston johdolla neuvottelut verokeidasvaltioiden kanssa. Mansaaren kanssa solmitut sopimukset ovat ensimmäinen konkreettinen askel työssä, joka käsittää neuvottelut myös Aruban, Jersey'n ja Alankomaiden Antillien kanssa.

OECD on taloudellisen kehityksen ja yhteistyön kansainvälinen järjestö, jossa muun muassa Pohjoismaat ovat jäseninä.

Norjalaiseen siirtolaisperheeseen Chicagossa syntynyt Eliot Ness oli mukana katkaisemassa Al Caponen rikollista uraa. Al Capone tuomittiin verorikoksista pitkään vankeusrangaistukseen.

tivat suurta yhteistyöhalukkuutta. He olivat jo varhaisessa vaiheessa oivaltaneet, että sopimukset saattaisivat hyödyttää Mansaarta. Saarella on muun muassa rahoitusalan erikoistuotteita, jotka nyt saavat tilaisuuden menestyä, ja imagon kohentuessa saarelle on helpompi houkutella uusia yrityksiä.

– Sopimukset vaikuttavat Pohjoismaihin konkreettisesti kahdella tavalla. Ne ovat ennaltaehkäiseviä siinä mielessä, että veronkiertäjät joutuvat miettimään suunnitelmiaan uudemman kerran. Lisäksi on hyvin todennäköistä, että ne sijoittajat, joiden on ollut tarkoitus kiertää veroja, säikähtävät ja yrittävät siirtää pääoman muualle.

Keskustelut on jo aloitettu Mansaaren naapureiden kanssa, ja Fensby arvelee matkan jatkuvan piakkoin Länsi-Intiaan muun muassa Caymansaarille ja Brittiläisille Neitsytsaarille.

– Toivottavasti tämä on vasta alkua, niin että veronkiertäjien toimintamahdollisuudet ehtyvät vähitellen, vaikka saattaakin kestää vuosikymmeniä, ennen kuin hanke on saatettu päätökseen. Pohjoismaiden ministerineuvoston minulle antama tehtävä päättyy vuoden 2009 puolivälissä.

Hanke on jo herättänyt huomiota muissa maissa – pohjoismaisen yhteistyö koetaan tehokkaaksi, ja sillä saattaa olla vaikutusta muihinkin OECD:n jäsenmaihin.

Pohjoismaiden menettämien verotulojen suuruutta on luonnollisesti vaikea arvioida, koska tietoa on saatu ja saadaan edelleen huonosti. Ruotsin veroviranomaisten arvion mukaan kyse on kymmenistä miljoonista ellei peräti miljardeista euroista.

Oslon-sopimukset ovat neuvottelutyön virstanpylväs – mutta Pohjoismaiden valtiovarainministerit ovat tehneet selväksi, että ne haluavat lisää sopimuksia. Fensbyn pitkä matka on vasta alussa.

UUTTA POHJOISMAISTA RUOKAA HERKKUSUILE

Maistuisiko yrttigraavattu silakka ja saaristolaisleipä tai maa-artisokkabavarois tomaattipikkelssin kera? Entä piparjuurella maustetut katkarapukääryleet tai vastapaistettu sienimunakas – kaikki tietenkin valmistettuna pohjoismaisen luonnon tarjoamista tuoreista raaka-aineista?

Uutta pohjoismaista ruokaa on vaikea sivuuttaa, kun puhutaan pohjoismaisista menestystarinoista. Syksyllä 2006 esitelty ohjelma on herättänyt valtaisa kiinnostusta sekä suuren yleisön ja tiedotusvälineiden että ruoka-, matkailu- ja muotoilualan ammattilaisten keskuudessa.

– Pohjoismaisesta keittiöstä odotetaan seuraavaa suurta maailmankeittiötä, sanoo itse Ferran Adrià espanjalaisesta elBulli-ravintolasta.

Adrià's sanat ovat todiste Pohjoismaiden gastronomisista mahdollisuuksista – hän ei nimittäin ole kuka tahansa, vaan legendaarisen, useita kertoja maailman parhaaksi ravintolaksi rankatun Michelin-ravintolan pääkokki.

EI PELKÄSTÄÄN RUOKAA

Mistä Uudessa pohjoismaisessa ruoassa sitten on kyse ja miksi ohjelma on herättänyt niin paljon huomiota? Selitys lienee yksinkertaisesti se, että useimmat meistä rakastavat ruokaa ja ovat siitä kiinnostuneita. Uuteen pohjoismaiseen ruokaan sisältyy kuitenkin nimestään huolimatta paljon muutakin kuin pelkkää ruokaa. Sen lisäksi, että ohjelma tuo näkyvyyttä pohjoismaiselle ruokakulttuurille ja gastronomialle, se edistää esimerkiksi ruokaan liittyvää muotoilua ja matkailua.

Uuden pohjoismaisen ruoan menestys voidaan osittain nähdä globalisaation sivutuotteena. Pohjoismaisen keittiön on tarkoitus lähteä valloittamaan maailmaa, ja toisaalta taas yhä globaalimpi maailma saa ihmiset arvostamaan entistä enemmän kaikkea kansallista, alueellista ja paikallista. Kotiseudun kulttuuri halutaan säilyttää ja siitä pidetään kiinni. Uutta pohjoismaista keittiötä voisi ehkä verrata Välimeren keittiöön, jossa jokainen maa tai alue tuo suurempaan kokonaisuuteen omat ainutlaatuiset

raaka-aineensa, muotoilunsa ja gastronomiansa. Pohjoismaille tämä suurempi kokonaisuus on nimenomaan Uusi pohjoismainen ruoka.

HARRASTAJAKOKIT

Uusi pohjoismainen ruoka tarjoaa yrittäjille, ravintoloitsijoille, maanviljelijöille ja muille pohjoismaisille toimijoille mahdollisuuden yhdistää voimansa esimerkiksi hakeamalla yhdessä rahoitusta kiinnostaville hankkeille. Yksi tukea saanut Uuteen pohjoismaiseen ruokaan sisältyvä hanke on pohjoismainen harrastajakokkilpailu, joka järjestetään ensi kerran vuonna 2008. Tarkoituksena on löytää Pohjoismaiden paras amatöörikokki.

– Haluamme saada liikkeelle kaikki ruoasta kiinnostuneet ja edistää samalla pohjoismaisten raaka-aineiden käyttöä, sanoo kokkilpailun norjalainen aloitteentekijä Reidar Dieserud.

Loppukilpailuun valitaan yksi ehdokas kustakin maasta. Viiden finalistin on sitten loihdittava loppukilpailussa kolmen ruokalajin aterian oman kotimaansa raaka-aineista.

Uusi pohjoismainen ruoka tukee myös monia muita kiinnostavia ja hyödyllisiä hankkeita – muun muassa pohjoismaisten ruokatarinoiden työpajoja, pohjoismaista keittiömestarikongressia, pohjoismaista gastronomista innovaatioleiriä sekä panostusta koululaisiin, terveyteen ja ruokaan.

RUOKALÄHETILÄT

Uusi pohjoismainen ruoka -ohjelmalla on viidessä Pohjoismaassa ja kolmella itsehallintoalueella yhteensä neljätoista ruokalähettilästä. Heidän tehtävänään on hankkia ohjelmalle näkyvyyttä omassa kotimaassaan, missä he ovatkin onnistuneet hienosti. Esimerkiksi syksyllä 2007 ruokalähettiläät kokoontuivat Ruotsiin kulinarismien keskukseen Grythyttaniin keskustelemaan ohjelman kehittämisestä ja jatkamisesta.

Ruokalähettiläiden joukossa on sekä kuuluisia kokkeja että muita tunnettuja henkilöitä, esimerkiksi tv-kokki Tina Nordström Ruotsista, René Redzepi kööpenhaminalaisesta Michelin-ravintola Nomasta sekä Suomen entinen maatalousministeri Juha Korkeaoja.

– Uuden pohjoismaisen ruoan tarkoituksena on saada ihmiset oivaltamaan, millaisia kulinaarisia helmiä meillä Pohjoismaissa on, Tina Nordström kertoo.

FAKTA

Uusi pohjoismainen ruoka -ohjelma esiteltiin Pohjoismaiden neuvoston istunnossa Kööpenhaminassa vuonna 2006.

Pohjoismaiden ministerineuvoston hallinnoiman ohjelman budjetti on noin 23 miljoonaa Tanskan kruunua (lähes 3,1 miljoonaa euroa) kaudella 2007–2009.

Ohjelman tarkoituksena on kehittää ja edistää pohjoismaisten raaka-aineiden ja pohjoismaisen ruokakulttuurin tarjoamia mahdollisuuksia ja hankkia niille lisää näkyvyyttä.

Pohjoismainen innovaatiokeskus osallistuu ministerineuvoston ohella ohjelman toteuttamiseen.

Viidestä Pohjoismaasta ja kolmelta itsehallintoalueelta on nimetty neljätoista ruokalähettilästä edustamaan Uusi pohjoismainen ruoka -ohjelmaa.

Lue lisää Uudesta pohjoismaisesta ruoasta osoitteessa www.nynordiskmad.org.

DIPLOMI JÄÄHOTELLILLE

Uusi pohjoismainen ruoka -ohjelman kunniadiplomi ja siihen sisältyvä 100 000 Norjan kruunun (noin 12 400 euroa) palkintosumma jaettiin ensimmäisen kerran vuonna 2007. Voitto meni loppujen lopuksi Ruotsiin Jukkasjärven eksoottiselle jäähotellille, mikä osoittaa, ettei Uudessa pohjoismaisessa ruoassa ole kyse pelkästään ruoasta. Raati totesi, että jäähotelli houkuttelee niin pohjoismaalaisia ja eurooppalaisia kuin japanilaisia, kiinalaisia ja amerikkalaisiakin ruokaelämysten, muotoilun ja luonnon pariin. Jäähotellissa yhtyvät pohjoismainen muotoilu ja kulttuuri pohjoismaiseen ruokaan ja ruokakulttuuriin.

Uusi pohjoismainen ruoka on pyyhkäissyt yli pohjoismaisen ruoka-, gastronomia-, matkailu- ja muotoilunäyttämön, mutta sen lisäksi kunnianhimoinen panostus on saanut myös paljon kansainvälistä huomiota muun muassa ulkomaisissa tiedotusvälineissä.

– Keittiöpäälliköt ovat pitkään hakeneet inspiraatiota Ranskasta, Italiasta ja Espanjasta, mutta nyt he tutkivat omia kotikontujaan löytääkseen raaka-aineita uuteen trendikkääseen pohjoismaiseen keittiöön, Time-lehti kirjoittaa huomiota herättäneessä artikkelissaan.

Kaikissa hyvissä saduissa päähenkilö kohtaa mitä hirveimpiä vastoinkäymisiä ennen kuin hän saa omakseen prinsessan ja bonuksena puoli valtakuntaa. Näin kävi myös tanskalaiselle tietokonepelifirma Guppyworksille. Satu sai lisää vauhtia, kun H. C. Andersen ja Pohjoismainen tietokonepeliohjelma tulivat mukaan kuvaan.

KULTTUURIRAHJOILLA VIRTUAALIELÄMÄ H. C. ANDERSENILLE

Tietokonepelifirma Guppyworksin tarina on kuin suoraan satukirjasta. Olipa nimittäin kerran tanskalainen pelifirma, jonka nimi oli Savannah ja joka ratsasti lastenpelibuumin aallonharjalla. Lastenpelit olivat 1990-luvun puolivälissä ainoa tuote, joka teki Tanskalle tilaa sähköisellä viihdekartalla. Jotkut pelit, esimerkiksi *Taikuri Tuima ja vilustunut kummitus* ja myöhemmin *Ville ja Lilli* -pelit, olivat todellisia menestystuotteita, ja yrityksen perustaja ja johtaja Per Rosendal oli hyvin iloinen pomo. Ainakin vuoteen 2001 saakka, jolloin Nordic Softsales -yritys ryhtyi hoitamaan Savannahin pelien julkaisua. Firma teki nimittäin varsin pian konkurssin, ja Savannahin rahakirstuun tuli ammottava lovi.

– Myimme Savannahin ja vähensimme henkilökuntaa kolmestakymmenestä neljään, ja aloin pikku hiljaa olla kurkkuani myöten täynnä pelejä, Per Rosendal kertoo.

Halu pelien tuottamiseen ei kuitenkaan ollut kadonnut kokonaan, ja jonkin ajan kuluttua Egmont Imagination otti yhteyttä Rosendaliin ja pyysi tätä suunnittelemaan pelin, joka täydentäisi heidän animaatioelokuvasarjaansa Tanskan kansallisesta ikonista H. C. Andersenista.

– Siihen aikaan minusta oli aika vaikea kuvitella interaktiivista peliä, joka pohjautuisi H. C. Andersenin satuihin, koska ne toimivat niin uskomattoman hienosti kirjamuodossa. Ajatus jäi kuitenkin itämään, ja yhtäkkiä oivalsin, ettei minun suinkaan tarvitsisi kopioida hänen satujaan – hänen oma elämänsä olisi sellaisenaan hieno ja jännittävä tausta pelille ja samalla tarina, jota ei ole kerrottu aiemmin.

RAHOITTAJAT HAKUSALLA

Vuonna 2003 Per Rosendal perusti yhdessä Andreas Møllerin kanssa Guppyworksin-firman. Tarkoituksena oli kehittää peli *H. C. Andersen: The Ugly Prince Duckling*. Vaikka pelin päähenkilö oli yksi Tanskan maineikkaimmista kulttuurihenkilöistä, rahoittajien löytäminen kävi työstä. Guppyworks otti tuen toivossa yhteyttä noin sataan kulttuurirahastoon saamatta mistään penniäkään. Edes H. C. Andersen -rahasto, joka muuten myöntää ra-

haa hyvinkin erilaisiin hankkeisiin, ei ollut kiinnostunut lähtemään mukaan.

– Perusteluna oli useimmiten se, että hankkeemme oli kaupallinen, eikä sitä siitä syystä voinut pitää kulttuurina, Per Rosendal kertoo.

TUKI ON MUUTAKIN KUIN RAHAA

Onneksi Guppyworks onnistui saamaan rahaa eurooppalaisesta Media Plus -tukijärjestelmästä, ja lisäksi Tanskan valtion investointirahastot, esimerkiksi Vækstfonden ja Syddansk Innovation, osallistuivat rahoitukseen. Vuonna 2006 esiteltiin Pohjoismaiden tietokonepeliohjelma, jolla oli mitä suotuisin vaikutus Guppyworksin kehitykseen.

– Voi sanoa, että Guppyworks alkoi kasvaa toden teolla samaan aikaan kuin Pohjoismaista tietokonepeliohjelmaa ryhdyttiin toteuttamaan, ja meille on ollut paljon iloa ohjelmaan sisältyvistä toimista, Per Rosendal kertoo.

Sen lisäksi, että Guppyworks oli saanut taloudellista tukea HCA-sarjaan ja uuteen *Guppylife*-peliinsä (ensisijaisesti tytöille suunnattu online-roolipeli), se on hyötynyt varsinaisen suoran tuen ohella muistakin Pohjoismaisen tietokonepeliohjelman tukitoimista.

– Malmössä käynnistetty Nordic Game -konferenssisarja

FAKTA

Pohjoismaiden kulttuuriministerit perustivat Pohjoismaisen tietokonepeliohjelman vuonna 2006. Ohjelman avulla halutaan lisätä Pohjoismaissa tuotettujen lasten ja nuorten tietokonepelien määrää ja laatua.

Pohjoismainen tietokonepeliohjelma on myöntänyt tukea Guppyworksille.

Tärkeällä sijalla Pohjoismaisen tietokonepeliohjelman toiminnassa on tuen myöntäminen innovatiivisten ja luovien pohjoismaisten pelihankkeiden kehittämiseen. Suora kehitystuki pohjoismaisille pelifirmoille tuottaa uusia pohjoismaisia tekijänoikeuksia. Samalla pohjoismaisten tietokonepelien valikoima laajenee ja lapset ja nuoret saavat enemmän valinnanvaraa.

Ohjelmasta on myönnetty vuodesta 2006 lähtien kaikkiaan 7 miljoonaa Tanskan kruunua (noin 940 000 euroa) yhteensä 20:lle eri pelihankkeelle. Guppyworks on saanut tukea kahdelle eri hankkeelle: vuoden 2006 syyskuussa 600 000 Tanskan kruunua (noin 80 000 euroa) pelille *HCA: The Snow Queen and the Magic Mirror* ja vuoden 2007 toukokuussa 300 000 Tanskan kruunua (noin 40 000 euroa) *GuppyLife*-pelille (myönnetty Norjan Guppyworksille).

oli suunnattoman tärkeä sekä meille että koko pohjoismaiselle pelialalle, Per Rosendal kertoo. Hän jatkaa:

– Sen myötä ala on saanut oman alueellisen kokoontumispaikkansa, joka mahdollistaa vuotuiset tapaamiset, verkostot ja kokemusten vaihtamisen muiden pelinkittäjien kanssa. Konferenssi on myös herättänyt niin suurta kansainvälistä huomiota, että se on avannut yhteydet kansainvälisiin peliareenoihin, mikä korostaa entisestään konferenssin merkitystä.

MAAILMALLE

Myös Pohjoismaisen tietokonepeliohjelman vienninedistämistoimet miellyttävät Per Rosendalia:

– Pohjoismainen tietokonepeliohjelma on onnistunut todella hienosti kokoamaan pohjoismaiset valtuuskunnat ja järjestämään messuille ja konferensseihin yhteisiä näyttelyosastoja eri puolilla maailmaa.

– Se lujittaa alan pohjoismaista yhteenkuuluvuutta ja profiloi Pohjoismaita yhtenäisenä alueena globaalissa maailmassa, mutta samalla se antaa uusille pikkufirmoille mahdollisuuden esittäytyä ja solmia kenties elintärkeitä liikesopimuksia, Per Rosendal sanoo. Hän viittaa myös uusien markkina-aloitteiden tarpeeseen:

– Tällä alalla ei menestyä ilman ulospäin suuntautuvia toimia. Pelifirmoille ei riitä pelkkä tuotantotuki, vaan tarvitaan myös markkinointitoimia. Pienellä yrityksellä ei kerta kaikkiaan ole tarpeeksi ruista ranteessa herättämään mahdollisten kansainvälisten yhteistyökumppaneiden kiinnostusta isoilla messuilla.

KANSAINVÄLINEN ALA

Guppyworks on hyvin tyytyväinen Pohjoismaiselta tietokonepeliohjelmalta saamaansa tukeen, mutta Per Rosendalin mielestä pohjoismaisen pelialan ei kuitenkaan pidä keskittyä pelkästään julkisen rahoituksen hankkimiseen.

– Jos haluaa tuottaa pelin, jonka sisältö tarjoaa vaihtoehdon ison pelimaiden kuten USA:n ja Japanin tuotteille, suora tuki on tärkeää. Sellaista on esimerkiksi Pohjoismaiden ministerineuvoston kulttuurituki. Muuten pelejä ei kerta kaikkiaan pystytäkään tekemään. On kuitenkin muistettava, että peliala on luonteeltaan kansainvälisempää kuin muut kulttuurin alueet, esimerkiksi elokuva. Uskonkin, ettei pidä tuijottaa liikaa täällä myönnettävään elokuvatukeen. Sen sijaan kannattaisi keskittyä tietokonepelien sisällön laatuun ja auttaa pohjoismaisia pelinkittäjiä esittäytymään ja pääsemään markkinoille.

Kuvittelepa, että otetaan kokonainen yliopisto, sen opiskelijat ja luennoitsijat ja siirretään ne toiseen kaupunkiin ja toiseen maahan. Perustetaan siis maanpaossa toimiva yliopisto opiskelijoineen ja luennoitsijoineen. Näin toimittiin valkovenäläisen European Humanities -yliopiston (EHU) kanssa vuonna 2005, kun presidentti Aleksandr Lukašenko katsoi parhaaksi sulkea Minskin vaikutusvaltaisimman yliopiston vuonna 2004.

VAPAAUS
AJATELLA ITSE

Virallinen syy sulkemisen oli se, että valtio tarvitsi rakennusta muihin tarkoituksiin. Epävirallinen syy oli se, että ei-valtiollisesta yliopistosta oli tullut liian länsimielinen eikä presidentti pystynyt valvomaan sitä. Mutta niin opiskelijat kuin luennoitsijatkaan eivät antaneet lannistaa itseään. Yliopisto käynnisti jälleen toimintansa vuonna 2005 Liettuassa Vilnassa, jossa opetusta annetaan humanistisissa ja yhteiskuntatieteellisissä aineissa.

VALKO-VENÄJÄN DEMOKRATISOINTIPROJEKTI

– Laitos saatiin pystyyn ja toimimaan uudestaan hämähäyttävän lyhyessä ajassa, sanoo Pohjoismaiden ministerineuvoston Vilnan-toimistossa työskentelevä projektikoordinaattori Artūras Vasiliauskas.

Hän hallinnoi Pohjoismaiden ministerineuvoston ja EU:n EHULle antamaa taloudellista tukea.

– Tästä huomaa, kuinka sitoutuneita ihmiset ovat projektiin, hän toteaa.

Vasiliauskasin mielestä EHU on yksi EU:n tärkeimmistä projekteista Valko-Venäjän demokratisointia ajatellen. Sillä autetaan ainakin yhtä yhteiskuntaryhmää – opiskelijoita.

VAPAA JA ITSENÄINEN

Anastasia Matšenko on yksi valkovenäläisistä opiskelijoista, jotka hyväksyttiin ensimmäisessä maanpaossa tehdyssä opiskelijavalinnassa vuonna 2005.

– Olen aivan erilainen nyt kuin aloittaessani täällä EHUsa, kertoo 21-vuotias Anastasia, joka opiskelee kolmatta lukukautta tavoitteena kandidaatintutkinto eurooppalaisessa ja kansainvälisessä oikeudessa.

Anastasia säteilee itseluottamusta ja varmuutta, ja hän on selvästi itse ajatteleva ja aikaansa seuraava nuori nainen. Mutta Matšenkon mukaan itsenäinen ajattelu, omat mielipiteet ja niiden ääneen sanominen ei ole mikään itsestäänselvyys useimmille valkovenäläisille.

– Mahdollisuus vapaaseen ajatteluun on erittäin tärkeää valkovenäläisille, Matšenko kertoo.

Tätä hän ei oppinut Minskin valtiollisessa yliopistossa, jossa hän opiskeli vuoden ennen EHUun siirtymistä.

Anastasia valitsi EHU:n, koska opiskelu on siellä vaativaa ja mielenkiintoista ja koska opetus on aivan erilaista kuin valtiollisissa yliopistoissa. Maanpaossa opiskelevan Matšenkon mielestä EHUsa opiskelu vaatii erityistä luonnetta.

– Täällä tunnen olevani vapaampi ja itsenäinen. Jos haluan tehdä jotakin, niin teen sen, vaikka maani ei haluaisi-kaan sitä, hän toteaa.

VALKO-VENÄJÄ EUROOPASSA

Matšenkon mielestä EHULle tyypillistä on avoimuus, itsenäisyys, kriittinen ajattelu ja analysointi. Opiskelijat ovat hyvin motivoituneita ja valmiita tekemään valintoja. Useimmille valkovenäläisille opiskelu niin kaukana kotoa on iso askel.

– Monet opiskelijoista ovat valinneet EHU:n, koska heillä ei olisi ollut mahdollisuutta kehittää itseään samalla tavalla Valko-Venäjällä, hän kertoo. Jotkut ovat aloittaneet EHUsa, koska he ovat olleet poliittisesti aktiivisia kotimaassaan tai vaikkapa soittaneet riippumatonta musiikkia jossain orkesterissa.

Pohjoismaissa kukaan ei joutuisi vaikeuksiin tällaisesta toiminnasta, mutta valkovenäläisen on ehkä pakko muuttaa kotimaastaan sen takia.

Maanpaossa opiskelevan Matšenkon mielestä on mielenkiintoista seurata Valko-Venäjän tilannetta maan ulkopuolelta.

– Vallitsevia oloja voi analysoida tiedon pohjalta. Keitä me olemme suhteessa Eurooppaan? Kuinka voimme integroitua muuhun Eurooppaan? Olen varma siitä, että Valko-Venäjä tulee tarvitsemaan tätä tietoa, sanoo oikeustieteen opiskelija, joka pääsee ensimmäisten valkovenäläisten joukossa tutustumaan Eurooppaan tällä tavalla.

EUROPOS HUMANITARINIS
UNIVERSITETAS
EUROPEAN HUMANITIES
UNIVERSITY
ЕВРАПЕЙСКИ ГУМАНИТАРИНИ
УНИВЕРСИТЕТ

ISOJA HAASTEITA MAANPAOSSA

Maanpaossa opiskelu ei aina ole niin yksinkertaista. Monet opiskelijat ovat Matšenkon mukaan kokeneet häirintää Valko-Venäjän lentokentillä Vilnaan matkustaessaan. Epämiellyttävät kysymykset ja tietokoneiden tarkistaminen osoittavat, että valtio seuraa tilannetta. Maininta EHUsta ansioluettelossa tuo myös epävarmuutta opiskelijan työnsaantimahdollisuuksiin. Niin kauan kuin Lukašenko on vallan kahvassa, on ainakin varmaa, ettei työpaikkaa löydy julkishallinnon piiristä.

Maanpaossa elävälle luennoitsijalle tilanne on vielä monimutkaisempi.

– EHUssa työskentelyyn liittyy suuria poliittisia riskejä, kertoo vararehtori, professori Vladimir Dunaev.

Monet luennoitsijoista, jotka kuuluvat alansa parhaimmiston, on aiemmin karkotettu Valko-Venäjältä akateemisen työnsä vuoksi. EHU:n luennoitsijoilla ei ole minkäänlaista sosiaaliturvaa. Heitä ei voida nimittää virallisesti professoreiksi eivätkä he voi julkaista artikkeleita Valko-Venäjällä. He ovat myös eristyksissä kotimaansa muusta akateemisesta maailmasta.

Dunaev kertoo, että tästäkin huolimatta luennoitsijoilla on jonkin verran maanalaista toimintaa kotimaassaan.

ROHKEUTTA JA TYÖLLE OMISTAUTOMISTA

– Valko-Venäjä tarvitsee intellektuelleja, jotka ymmärtävät totalitarismin jälkeisiä sosiaalisia mullistuksia, toteaa rehtori ja valkovenäläinen professori, tohtori Anatoli Mihailov.

Hänen mielestään EHU on juuri tästä syystä niin tärkeä.

– Tapamme käsitellä näitä aiheita on ennalta määrättyä ja perustuu vanhaan kommunistiseen ideologiaan, joka tuhoi yhteiskuntatieteellisiä ja humanistisia aloja, hän jatkaa.

Rehtorin mielestä Valko-Venäjän yhteiskunnalla ei ole tulevaisuutta ilman tätä uutta tietoa, ja EHU:n tavoitteena on juuri kerätä sitä.

Mihailov puhuu lämpimästi opiskelijoista ja luennoitsijoistaan.

– Heille on tyypillistä rohkeus ja vakaa pyrkimys tehdä asioita toisella tavalla. He ovat valmiita ottamaan vastaan haasteita ja ratkaisemaan ongelmia, mikä ei suinkaan helpota heidän elämäänsä. Tästä syystä he tarvitsevat tukea, hän kertoo.

EHUn tulevaisuus on riippuvainen muun muassa lahjoittajista. Valko-Venäjän tulevaisuus riippuu paljon presidentti Lukašenkosta. Sinä päivänä, kun Lukašenkon valtakausi on ohi, on toivoa siitä, että EHU:n opiskelijat pääsevät levittämään oppejaan kotimaassaan ja rakentamaan Valko-Venäjälle uutta tulevaisuutta. Matšenko on erittäin kiitollinen niille, jotka ovat päättäneet tukea EHUa.

– On vähän aikaista sanoa, miltä tulevaisuus näyttää meidän kohdallamme, mutta olen täysin vakuuttunut siitä, että tulen muistamaan tämän poikkeuksellisenä ja arvokkaana kokemuksena, maanpaossa opiskeleva Matšenko kertoo.

FAKTA

Liettua otti hoitaakseen EHU:n vuonna 2005. Pohjoismaiden ministerineuvosto (PMN) alkoi tukea yliopistoa vuoden 2006 alussa Liettuan viranomaisten yhteydenoton jälkeen.

EU ja PMN tukevat EHUa yhteensä 7,76 miljoonalla eurolla vuosina 2006–2011. Pohjoismaiden ministerineuvoston Vilnan-toimisto koordinoi tätä tukea. EHulla on myös muita tukijoita. Parhaillaan tutkitaan mahdollisuuksia perustaa erityisrahasto, jonka toiminta voisi käynnistyä syksyllä 2008.

Opiskelijat saavat kuukausittaisen apurahan ja asumistuen.

Tällä hetkellä yliopistossa on noin 900 kokopäiväistä opiskelijaa kandidaatin- ja maisterintutkintoon johtavissa ohjelmissa. Lisäksi jotkut hyödyntävät mahdollisuutta etäopiskeluun tai ovat osa-aikaopiskelijoita.

Yliopisto ei voi ilmoittaa toiminnastaan tavalliseen tapaan. Suuri osa ilmoituksista on riippumattomissa verkkomedioissa tai tieto leviää suusta suuhun.

Valko-Venäjältä tuli osa Neuvostoliittoa ensimmäisen maailmansodan jälkeen. Maa julistautui itsenäiseksi Neuvostoliitosta 3. heinäkuuta 1990. Monet länsimaat luonnehtivat Valko-Venäjää Euroopan viimeiseksi diktatuuriksi.

OLE NORRBACK HELPOTTAA LIKKUMISTA POHJOISMAISSA

Voiko Marja työskennellä Ruotsissa ja saada eläkkeensä maksetuksi Suomeen? Entä voiko Peter opiskella Tanskassa ja saada Tanskassa suoritettun tutkintonsa hyväksytyksi kotimaassaan Norjassa? Pohjoismaat panostavat nyt tosissaan rajaesteiden poistamiseen helpottaakseen yhteensä 25 miljoonan kansalaisen elämää.

Ole Norrbackin tehtävänä on helpottaa muun muassa Marjan ja Peterin elämää. Monivuotinen kansanedustaja, ministeri ja suurlähettiläs yrittää yhdessä Pohjoismaiden ministerineuvoston pääsihteerin Halldór Ásgrímssonin kanssa poistaa Pohjoismaiden välillä edelleenkin hättänä olevia rajaesteitä. Tämä aisapari on saanut tehtäväkseen johtaa lähivuosina niin kutsuttua rajaestefoorumia.

Tavoitteena on avata rajoja entisestään ja helpottaa sekä henkilöiden että yritysten liikkumista ja toimintaa Pohjoismaissa.

– Rajaesteet ovat ikuisuusongelma. Ne ovat kuitenkin ratkaistavissa, ja Pohjoismaiden lainsäädäntöä koordinoimalla voimme estää uusien rajaesteiden syntymistä, Norrback toteaa.

ENEMMÄN KUIN SELVITYS

Norrback teki mittavan selvitystyön rajaesteistä 2000-luvun alussa, mutta hänen ja Pohjoismaiden ministerineuvoston nykyinen toimeksianto keskittyy lähinnä käytännön ongelmiin. Tarkoituksena on tarttua konkreettisiin pulmiin ja ratkaista niitä suorilla yhteydenotoilla eri Pohjoismaiden viranomaisiin.

– Meillä on selkeä toimeksianto Pohjoismaiden pääministereiltä. Lisäksi meillä on sekä kansalaisten että

pohjoismaisten parlamentaarikkojen tuki takanamme, Norrback sanoo.

Päätös erityisen rajaestefoorumin perustamisesta tehtiin Pohjoismaiden neuvoston istunnossa Oslossa syksyllä 2007. Pohjoismaiden parlamentaarikot ovat kautta aikojen toimineet vauhdittajina rajaesteiden poistamistyössä.

PAINOPISTEALUEET

Norrbackin mukaan tiettyihin alueihin on kiinnitettävä erityistä huomiota. Ensinnäkin Pohjoismaiden välillä on suuria eroja verolainsäädännössä. Toinen erityishuomiota kaipaava alue on hyvinvointisektori. Esimerkiksi toisessa maassa ansaittu eläke pitäisi voida siirtää helpommin toiseen maahan.

Koulutussektorilla on myös paljon tehtävää – toisessa maassa hankitut tutkinnot pitäisi saada hyväksytyksi myös toisessa Pohjoismaassa mahdollisimman täysimääräisinä. Yksityinen sektori ja ennen kaikkea elinkeinoelämä ovat myös huomiota kaipaavia aloja. Norrbackin mukaan eroja löytyy muun muassa eri aloilla kannettavista tariffeista, esimerkiksi puheluista veloitettavien maksujen kohdalla.

HENKILÖKOHTAISIA KOKEMUKSIA

Ole Norrbackilla on myös henkilökohtaisia kokemuksia rajaesteistä. Hän on matkustellut Pohjoismaissa paljon elämänsä aikana, ja vaikeuksia hän kohtasi muun muassa vuonna 1999, kun hänet oli nimitetty suurlähettilääksi Osloon.

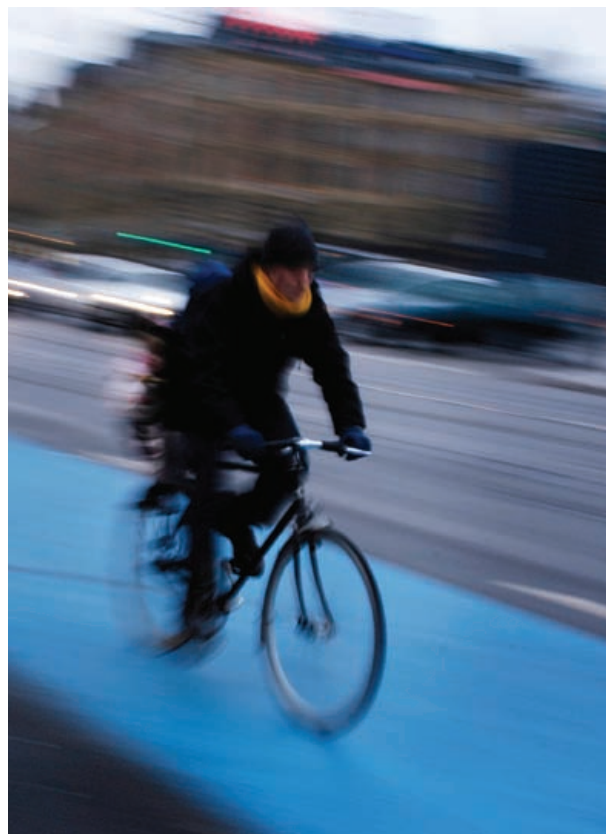
– Jouduin hankkimaan silloin norjalaisen henkilötunnuksen. Koska sen saaminen kesti jonkin aikaa, en pystynyt hankkimaan esimerkiksi pankkikorttia moneen viikkoon, hän kertoo.

Norrback ehdottaa, että Pohjoismaasta toiseen muuttava henkilö voisi säilyttää oman henkilötunnuksensa muuton yhteydessä. Tunnuksen perään voitaisiin lisätä esimerkiksi maakoodi.

Kansalaisten yhteydenpidon helpottaminen rajojen yli ei koske pelkästään Pohjoismaita.

– Asia on yhtä ajankohtainen EU:ssa. Pohjoismaalaisten on itse asiassa huomattavasti helpompaa liikkua ja toimia toisessa Pohjoismaassa kuin esimerkiksi EU-kansalaisen EU:n alueella.

– Asiaan tarvitaan parannusta myös EU:ssa, mutta silloin edessä on paljon monitahoisempia ongelmia. Jos projektimme onnistuu, mallia voitaisiin hyödyntää myös kansainvälisissä yhteyksissä, toteaa Norrback, joka tällä hetkellä työskentelee Suomen ulkoministeriössä Itämeri-asioiden parissa.

FAKTA

Johan Ole Norrback, syntynyt 18.3.1941 Ylimarkussa

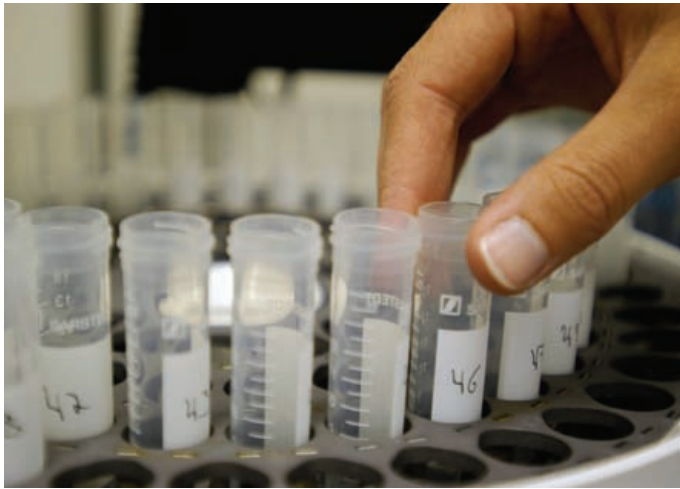
Kansakoulunopettajan tutkinto 1965

Kansanedustaja 1979–1987, 1991–1999

Yksi Suomen pitkäaikaisempia ministereitä (4 370 päivää) – toiminut pohjoismaisena yhteistyöministerinä, puolustus-, opetus-, liikenne- sekä Eurooppa- ja ulkomaankauppaministerinä

Ruotsalaisen kansanpuolueen puheenjohtaja 1990–1998

Jätti politiikan 1999 ja siirtyi suurlähettilääksi ensin Osloon ja sitten Ateenaan

POHIOLAN YMPÄRI MAISTERIKSI

Puoli vuotta energia-alan opintoja Trondheimissa, puoli vuotta Helsingissä ja puoli vuotta Göteborgissa. Tämä voi hyvinkin olla mahdollista niille, jotka suorittavat Nordic Master -tutkinnon. Opiskelijat voivat nimittäin koota tutkinnon eri Pohjoismaiden oppilaitoksissa suoritetuista opinnoista.

Pohjoismaiden opetus- ja tutkimusministerit esittelivät vuonna 2007 uusia Nordic Master -ohjelmia. Niiden avulla on tarkoitus vahvistaa korkea-asteen opetuksen yhteistyötä yli rajojen.

Koulutus- ja tutkimusala saa vuonna 2008 osapuilleen neljänneksen Pohjoismaiden ministerineuvoston noin 910 miljoonan Tanskan kruunun (122,1 milj. euroa) suuruisesta budjetista. Pääministerien käynnistämä globalisaatiohanke on korostanut entisestään koulutussektorin merkitystä.

Ohjelmat julistettiin haettavaksi viime keväänä, ja hakemuksia tuli 3–4 kertaa enemmän kuin Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristö oli odottanut. Ohjelmista oli kiinnostunut 41 yhtymää, joissa oli mukana keskeisiä korkea-asteen oppilaitoksia kaikista Pohjoismaista. Niistä oli tarkoitus valita vain kolme parasta, mutta hyviä hakemuksia tuli niin paljon, että Pohjoismaiden opetusministerit päättivät hyväksyä kuusi ohjelmaa. Suomen opetusministeri Sari Sarkomaa yllättyi iloisesti uuden ohjelman herättämästä kiinnostuksesta kuultuaan, että hakijoita oli peräti 41:

– Todella ilahduttavaa, että niin monet oppilaitokset haluavat panostaa yhteistyöhön muiden Pohjoismaiden kanssa. On myös hienoa, että Pohjoismaiden kaikki suurimmat yliopistot ovat tehneet ohjelmatarjouksen. Näin yliopistojen välille syntyy hienoja, vahvuuksiin perustuvia verkostoja.

GERONTOLOGIAN TUTKIMUKSESTA ENERGIAN TUTKIMUKSEEN

Riippumaton arviointikomitea valitsi kesäkuussa yksimielisesti kuusi ohjelmaa. Komitean mielestä yli puolet hakemuksista oli niin ansiokkaita, että ne olisi voitu

hyväksyä. Turun ja Jyväskylän yliopistot Suomesta, Bergenin yliopisto Norjasta, Kööpenhaminan ja Århusin yliopistot Tanskasta sekä Kuninkaallinen teknillinen korkeakoulu Ruotsista ovat valittujen kuuden hankkeen pääkoordinaattoreita. Hankkeissa on mukana kaikkiaan 17 korkea-asteen oppilaitosta. Uudet Nordic Master -ohjelmat edustavat hyvin erilaisia aloja, kuten gerontologiaa, tietotekniikkaa, Euroopan uskonnollisia juuria, energiantutkimusta sekä meriympäristöä ja ilmastomuutoksia.

Ohjelmat esiteltiin Tampereella joulukuussa pidetyssä seminaarissa. Kaikki halukkaat eivät mahtuneet mukaan, vaan osallistujien määrä jouduttiin rajoittamaan 300:aan. Sekä Pohjoismaiden että Baltian yliopistot ja muut oppilaitokset ovat halukkaita lisäämään yhteistyötä, mitä ilmentää myös kiinnostus laajaan Nordplus-puiteohjelmaan, jossa Baltian maat ovat nykyään tasavertaisia kumppaneita.

”BRAIN CIRCULATION”

Tampereen yliopiston rehtori Krista Varantola, joka on yksi uudentyypisen yhteistyön aloitteentekijöistä, puhui seminaarissa ”brain drain” -ilmiön ja ”brain gain” -ilmiön välisestä ristiriidasta. Paras vaihtoehto olisi ”brain circulation”, niin että hyvinkoulutetut nuoret toisivat muista maista hankkimansa kokemukset mukanaan kotiin. Tilastojen mukaan 20–40 prosenttia USA:ssa opiskelevista eurooppalaisista jatko-opiskelijoista kuitenkin jää Atlantin taakse.

Gerontologian tutkimusohjelman koordinaattori Virpi Uotinen Jyväskylän yliopistosta kertoi, että kokemusten vaihtaminen Lundin yliopiston ja Islannin yliopiston

kanssa hyödyttää kaikkia osapuolia. Opiskelijoille on etua siitä, että gerontologian tutkimus on erilaista eri maissa.

Yksi yhteistyöohjelmista toteutetaan Pohjoismaiden johtavien teknillisten yliopistojen kesken. Mukana ovat Norjan teknillis-luonnontieteellinen yliopisto Trondheimista (NTNU), Chalmersin teknillinen korkeakoulu Göteborgista, Kuninkaallinen teknillinen yliopisto Tukholmasta, Teknillinen korkeakoulu Helsingistä ja Tanskan teknillinen yliopisto (DTU). Ne ovat lyöttäytyneet yhteen toteuttaakseen energiantutkimuksen Nordic Master -ohjelman. Myös Islannin yliopisto osallistuu hankkeeseen. Erityisasiantuntija Åge Søsveen NTNU:sta tähdentää eri maiden vahvuuksia tällä alalla:

– Pohjoismailla on hyvin erilaisia energiamuotoja. Tanskalaiset ovat erikoistuneet tuulivoimaan, ruotsalaisilla on ydinvoimaosaamista, Islannissa on erilaista lämpövoimaa, ja Norja puolestaan hallitsee öljy- ja kaasuasiat. Uskon lujasti siihen, että kaiken tämän erilaisen osaamisen kokoamisesta ja hyödyntämisestä on suurta hyötyä.

HOUKUTTELEVA ALUE

Pohjoismaiden ministerineuvoston koulutus- ja tutkimus- ja työmarkkinaosaston osastopäällikkö Gard Titlestad korostaa, että Nordic Master -ohjelmien tulee osaltaan lisätä Pohjoismaiden houkuttavuutta opiskelijoiden ja tutkijoiden silmissä:

– Haluamme, että Pohjoismaat ja koko Itämeren alue olisi ihmisten mielestä yksi maailman houkuttelevimmista alueista. Haluamme, että oma nuorisomme tuntisi alueen vetovoiman. Nuorten matkustamista ei pidä hankaloittaa, vaan heitä on päinvastoin kannustettava lähtemään – ja palaamaan sitten takaisin. Pohjoismaat hyötyisivät siitä, että ne koettaisiin maailmalla koulutuksen, tutkimuksen ja innovoinnin yhteisiksi kotimarkkinoiksi eikä erillisiksi maiksi. Vahva pohjoismainen yhteistyö parantaa menestymisen mahdollisuuksia globaalissa ja kansainvälistyneessä maailmassa.

FAKTA

▶ Riippumaton arviointikomitea on nimennyt kuusi hanketta 41 hakijan joukosta.

▶ Valituissa hankkeissa on mukana 17 korkeasteen oppilaitosta, ja kaikki Pohjoismaat ovat edustettuina.

▶ Jokainen ohjelma saa Pohjoismaiden ministerineuvostolta noin miljoona Tanskan kruunua (vajaat 135 000 euroa) oman alansa Nordic Master -ohjelman kehittämiseen.

▶ Osa ohjelmista käynnistyy vuonna 2008, mutta jotkut vaativat pitemmän valmisteluajan ja käynnistyvät vasta vuonna 2009.

RAIAESTEITÄ RAIATTOMAN RAKKAUDEN TIELLÄ

Meitä on paljon, meitä jotka vietämme eripituisia aikoja toisessa Pohjoismaassa. Muutamme pysyvästi toiseen maahan tai kuljemme päivittäin naapurimaahan töihin. Jotkut lähtevät työn perässä, toisia vetää elämää suurempi rakkaus. Sadattuhannet pohjoismaalaiset vaihtavat jossakin vaiheessa maata. Lapsia syntyy, yrityksiä perustetaan, ihmiset menevät naimisiin ja hankkivat kesämökin toiselta puolen rajaa, mutta Pohjoismaiden lainsäädännöt panevat kapuloita rattaisiin, kun sitä vähiten odottaa. Eihän Pohjolalla tarkoitetaakaan yhtä maata, vaan viittä eri kansakuntaa, joilla kaikilla on oma lainsäädäntönsä.

On helppo havaita, että ihmiset kohtaavat erilaisia vaikeuksia muuttaessaan Pohjoismaasta toiseen. Kun Anna Sophie Liebst tulee aamulla töihin Haloo Pohjolan toimistoon, postilaatikko on pullollaan sähköpostiviestejä kansalaisilta, joille muutto toiseen Pohjoismaahan on aiheuttanut ongelmia.

Haloo Pohjolalla on toimisto kaikissa Pohjoismaiden pääkaupungeissa, ja työtaakka on suurin Tukholmassa, mikä selittyy sillä, että Ruotsi on Pohjoismaista suurin. Tukholman keskustassa sijaitsevaan toimistoon otetaan yhteyttä kaikissa mahdollisissa elämän pulmatilanteissa. Kyselyt voivat koskea muun muassa lapsia, koulua, päiväkotia, pankkiasioita, yksityistaloutta, syrjintää tai tasa-arvoa. Haloo Pohjolan tehtävänä on auttaa kaikkia pohjoismaalaisia selviytymään muuttoa hankaloittavista esteistä. Se joko saattaa epäkohdat poliitikkojen ja viranomaisten tietoon tai auttaa avuntarvitsijoita luovimaan pohjoismaisen byrokratian ryteikössä.

RAIATONTA RAKKAUTTA

Esimerkkinä voisi olla vaikkapa Halvorsen-Poulsenin perhe. Perheen yhteinen tarina alkoi yhdeksän vuotta sitten Australiassa, jossa ruotsalais-tanskalainen Nils tapasi norjalaisen Guron. Nils ja Guro opiskelivat kumpikin Australiassa, ja kun opintojen päätyttyä sitten tuli aika palata Pohjoismaihin, Guro päätti muuttaa Tukholmaan.

– Siihen aikaan kaikki oli jotenkin helpompaa; sen kuin pakkasi laukkunsa ja istui autoon, Guro muistelee.

Nykyään muuttaminen on hankalampaa, hän sanoo. Nils nyökyttelee.

Pariskunta oli alkanut suunnitella muuttoa Norjaan, ja vähän yli vuosi sitten he ottivat yhteyttä Haloo Pohjolaan. He odottivat ensimmäistä lastaan ja halusivat tietoa vanhempainrahasta. Heille kerrottiin, että koska kumpikin oli työskennellyt Ruotsissa, heillä ei olisi lainkaan oikeutta vanhempainrahaan, mikäli he muuttaisivat Norjaan.

VANHEMPAINRAHA EI OLE VIENTIKELPOINEN

– Ruotsin vanhempainraha, jota ei voinut ottaa mukaansa toiseen maahan, oli ensimmäisiä ongelmia, joita jouduin selvittämään aloitettuani täällä, Haloo Pohjolan projektipäällikkö Anna Sophie Liebst kertoo.

Ruotsin työttömyystilanne sekä Tanskan ja Norjan parempi palkkataso lisäsivät maastamuuttoa, ja Haloo Pohjola sai käsiteltäväkseen useita tapauksia, jotka muistuttivat Halvorsen-Poulsenin perheen tilannetta.

Anna Sophie tiedotti ongelmasta sekä kansanedustajille, ministeriöiden virkamiehille että Ruotsin vakuutuskasalle. Kävi ilmi, että Vakuutuskassa oli tulkinnut sääntöjä virheellisesti. Nykyään Ruotsin vanhempainrahan voikin ottaa mukaansa, kun muuttaa toiseen Pohjoismaahan.

Se on hyvä uutinen Gurolle ja Nilsille, joista on ehtinyt tulla 5 kuukauden ikäisen Sagan vanhempia sen jälkeen, kun he ottivat yhteyttä Haloo Pohjolaan. Muutto Norjaan on lopultakin edessä.

– Saan ottaa mukaani Ruotsin vanhempainrahan, mutta menetän sen välittömästi, jos menen norjalaisen työnantajan palvelukseen, Guro kertoo.

He naurahtavat alistuneesti, ja on selvää, että viranomaisten kanssa on väännetty kättä kerran jos toisenkin, ennen kuin asia on selvinnyt.

– Pelkäämme tietysti, että tämä kääntyy meidän tapioksemme, Guro selittää. Ehkä meidän olisi pitänyt jäädä Ruotsiin vanhempainvapaan päättymiseen asti, mutta sain hyvän työtarjouksen ja halusin pitää osan vapaasta Norjassa, niin että ehtisimme vähän tottua maahan.

FAKTA

Haloo Pohjola on Pohjoismaiden ministerineuvoston ylläpitämä tietopalvelu. Se tarjoaa neuvoja ja opastusta sekä yksityishenkilöille että yrityksille, jotka toimivat useammassa kuin yhdessä Pohjoismaassa.

Palvelu toimii Ruotsissa, Tanskassa, Suomessa, Islannissa ja Norjassa.

Se saattaa havaitsemansa rajaesteet Pohjoismaiden viranomaisten, poliitikkojen ja muiden tahojen tietoon.

Haloo Pohjolan osoite: www.hallonorden.org

NORJAN KANSALLISPÄIVÄ

Kaikki on nyt kunnossa, ja pariskunta voi nauttia rauhassa viimeisestä Tukholman-viikostaan. Heillä on kopiot kaikista tarvittavista neuvolapapereista ja lapsilisäasiakin on hoidettu.

– Ainoa asia, jota hiukan jännitämme, on päivähoitopaikka, joka ei ole Norjassa taattu toisin kuin Ruotsissa.

Asia ei kuitenkaan tunnu huolettavan heitä vielä. Perhe odottaa innolla uutta elämäänsä Oslolla. Erityisesti heitä viehättää tuntureiden ja meren läheisyys. Työviikko on hiukan lyhyempi Norjassa, joten pikku Sagan ei tarvitse viettää niin pitkää päivää tarhassa. Muuton ansiosta tyttö saa viettää ensimmäistä Norjan kansallispäiväänsä paikalla Norjassa 17. toukokuuta.

– Hän saattaa jopa saada oman pienen kansallispuvun.

Pohjoismaiden ministerineuvosto on Pohjoismaiden hallitusten välinen yhteistyöelin. Siinä yhteydessä myös epävirallisella neuvonpidolla ja keskinäisellä tiedonvaihdoilla on merkittävä asema.

TIETOA POHJOISMAIDEN MINISTERINEUVOSTOSTA JA POHJOISMAIDEN NEUVOSTOSTA

Pohjoismaiden neuvosto on Pohjoismaiden parlamentaarikkojen ja hallitusten välinen poliittinen yhteistyöfoorumi. Pohjoismaiden neuvosto järjestää vuosittain yleisistunnon, jossa parlamentaarikot ja Pohjoismaiden ministerit kohtaavat. Muina aikoina neuvoston työtä tehdään viidessä valiokunnassa ja puheenjohtajistossa.

POHJOISMAIDEN MINISTERINEUVOSTO

Ministerineuvoston tehtävänä on vahvistaa pohjoismaista yhteistyötä, korostaa pohjoismaista identiteettiä ja edistää Pohjoismaiden etuja ympäröivässä maailmassa. Valtioiden välisessä yhteistyössä päätökset tehdään yksimielisyyperiaatteella.

Pohjoismaiden ministerineuvostossa työtä tehdään alakohtaisissa ministerineuvostoissa. Hallitusten välisillä yhteistyöaloilla on kullakin oma ministerineuvostonsa. Ylin vastuu Pohjoismaiden ministerineuvostosta on pääministereillä. Vastuu on delegoitu pohjoismaisille yhteistyöministerieille ja heitä edustavalle pohjoismaiselle yhteistyökomitealle. Useimmat ministerineuvostot kokouvat useamman kerran vuodessa. Ministerineuvostojen työtä tukevat virkamieskomiteat, jotka yhdessä ministerineuvoston sihteeristön kanssa valmistelevat päätöksiä.

Pohjoismaiden ministerineuvosto koostuu seuraavista eri alojen ministerineuvostoista:

Talous ja rahapolitiikka

Sosiaali- ja terveystaloudellisuus

Elinkeino-, energia- ja aluepolitiikka

Kalastus-, vesiviljely-, maatalous-,

elintarvike- ja metsätaloudellisuusasiat

Ympäristö

Tasa-arvo

Kulttuuri

Oikeusyhteistyö

Koulutus ja tutkimus

Työelämä

Yhteistyöministerit

YHTEISTYÖMINISTERIT

Helmikuussa 2008

Cristina Husmark Pehrsson Ruotsi

Jan Vapaavuori Suomi

Heidi Grande Røys Norja

Össur Skarphéðinsson Islanti

Aleqa Hammond Grönlanti

Runar Karlsson Ahvenanmaa

Bertel Haarder Tanska

Høgni Hoydal Färsaaret

POHJOISMAIDEN NEUVOSTO

Neuvosto tekee aloitteita ja keskustelee poliittisista kysymyksistä. Neuvosto ehdottaa, mihin suuntaan pohjoismaista yhteistyötä pitäisi viedä ja valvoo, että Pohjoismaiden hallitukset noudattavat tehtyjä päätöksiä. Pohjoismaiden neuvoston työ käsittää politiikan monia eri aloja kuten ympäristö, sosiaali- ja terveystaloudellisuus, kulttuuri, lapset ja nuoret, elinkeinoelämä, tasa-arvo, oikeusyhteistyöhön liittyvät kysymykset, kansainvälinen yhteistyö ja hyvinvointi.

POHJOISMAIDEN NEUVOSTON PUHEENJOHTAJISTO

Helmikuussa 2008

Erkki Tuomioja

presidentti, sosiaalidemokraattinen ryhmä, Suomi

Christina Gestrin

varapresidentti, keskiryhmä, Suomi

Erling Bonnesen

keskiryhmä, Tanska

Niels Sindal

sosiaalidemokraattinen ryhmä, Tanska

Lyly Rajala

konservatiivinen ryhmä, Suomi

Árni Páll Arnason

sosiaalidemokraattinen ryhmä, Islanti

Berit Brørby

sosiaalidemokraattinen ryhmä, Norja

Dagfinn Høybråten

keskiryhmä, Norja

Inge Lønning

konservatiivinen ryhmä, Norja

Rolf Reikvam

vasemmistososialistinen vihreä ryhmä, Norja

Sinikka Bohlin

sosiaalidemokraattinen ryhmä, Ruotsi

Johan Linander

keskiryhmä, Ruotsi

Kent Olsson

konservatiivinen ryhmä, Ruotsi

pohjola

Pohjoismaiden ministerineuvosto
Pohjoismaiden neuvosto

Store Strandstræde 18
DK-1255 København K
www.norden.org